

ע"פ 5289/17 - אחמד חסארמה נגד מדינת ישראל, עלי חסארמה ז"ל באמצעות בני משפחתו כפר בענה

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 5289/17

לפני: כבוד המשנה לנשיאה ח' מלצר
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט ע' גרוסקופף

המערער: אחמד חסארמה

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. עלי חסארמה ז"ל באמצעות בני משפחתו כפר בענה

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה ב-
תפ"ח 29649-05-15 (כב' השופטים: ד"ר ר' שפירא
[סג"נ], א' אליקים, ו-ת' נאות פרי) מתאריך
25.05.2017

תאריך הישיבה: י"ח באייר התשע"ח (03.05.2018)

בשם המערער: עו"ד מיכאל כרמל

בשם המשיבה 1: עו"ד עידית פרג'ון

1. בפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופטים: ד"ר ר' שפירא, סג"נ (כתוארו אז); א' אליקים ו-ת' נאות פרי) ב-תפ"ח 29649-05-15, במסגרתו הושתו על המערער העונשים הבאים: 18 שנות מאסר בפועל (החל מיום מעצרו); 18 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור המערער, במשך שלוש שנים מיום שחרורו, עבירה בנשק, או עבירת אלימות ופשע, ופיצוי למשפחת עלי חסארמה ז"ל (להלן: המנוח) בסך של 250,000 ש"ח.

להלן נפרט בקצרה את הנתונים הדרושים להכרעה במכלול.

רקע

2. כנגד המערער הוגש כתב אישום מתוקן במסגרת הסדר טיעון, שייחס לו את העבירות הבאות: קשירת קשר לביצוע פשע - עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), הריגה - עבירה לפי סעיפים 298 ו-29 לחוק העונשין, ועבירות בנשק לפי סעיפים 144(א)+ (ב) ו-29 לחוק העונשין.
3. בפתח כתב האישום המתוקן נאמר כי בתאריך 18.07.2014 מצא המנוח את מותו. בהקשר זה נטען כי בין משפחת המנוח לבין משפחת המערער קיים סכסוך ממושך ואלים. במועד שאינו ידוע למשיבה 1, על רקע החשד כי המנוח היה מעורב ברציחת בן דודו של המערער - קשרו המערער ודודו אבראהים חסארמה ז"ל (להלן: אבראהים), אשר נרצח בעצמו בתאריך 20.01.2015 - קשר לגרום למותו של המנוח. בתוך כך, המערער ואבראהים פנו לחברו של המערער, אייל הייב (להלן: אייל), וביקשו ממנו להמית את המנוח תמורת סך של 150,000 ש"ח.
4. תוכניתם של אייל, המערער ואבראהים היתה לירות במנוח בתאריך 17.04.2014 בזמן שהוא נוהג במשאיתו ביער אחיהוד (להלן: היער). לשם מימוש התוכנית, המערער קיבל אקדח מאחמד יוסף (להלן: אחמד), בן דודו, כדי שיעבירו לאדם שיירה במנוח.
5. בתאריך 17.04.2014 המערער, אבראהים ואייל הגיעו ליער במטרה לממש את תוכניתם, אך לבסוף החליטו לדחות את מימושה ליום אחר. בתאריך 18.07.2014 אדם בשם דיאב הייב הסיע את אייל למג'דל כרום, שם פגש במערער ובאבראהים ועלה לרכבם. השלושה נסעו ליער ושם המערער מסר לאייל את האקדח, אותו קיבל מאחמד, וכן כפפות ומסכה. בהמשך אייל ירד מהרכב והמערער ואבראהים הורו לו לדווח להם על ביצוע הירי ועזבו את המקום.
6. בבוקרו של אותו יום (18.07.2014) - אייל ירה במנוח והרגו, ואחר כך נמלט מהיער ודיווח למערער כי התוכנית בוצעה. בהמשך המערער ואבראהים שילמו לאייל 30,000 ש"ח תמורת המתת המנוח והבטיחו לו כי ישלמו לו את היתרה במועד מאוחר יותר.

7. בתאריך 05.04.2017, המערער הורשע בבית המשפט המחוזי הנכבד, על פי הודאתו, בעקבות הסדר הטיעון - בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום המתוקן. בגדרי הסדר הטיעון הנ"ל הוסכם כי המשיבה 1 תעתור להטלת עונש של עד 20 שנות מאסר בפועל, ואילו המערער יוכל לטעון לעונש של 16 שנות מאסר בפועל מיום מעצרו. לגבי יתר רכיבי הענישה - הוסכם כי "הטיעון יהיה חופשי".

8. לאחר טיעוני באי-כוח הצדדים - בית המשפט גזר את דינו של המערער.

9. באשר לערך החברתי שנפגע מביצוע העבירות בהן הורשע המערער, ובראשן עבירת ההריגה - נקבע כי מעשיו של המערער פגעו בערך קדושת החיים ובזכותו של אדם לביטחון ולשלמות גופו.

10. לעניין מדיניות הענישה הנהוגה - בית המשפט המחוזי הנכבד בחן את מדיניות הענישה הנהוגת בעבירת ההריגה, וקבע כי מתחם העונש ההולם בעניינו של המערער נע, בנסיבות, בשים לב לעונש המרבי של 20 שנות מאסר הקבוע לצד עבירת ההריגה וכן נוכח הסדר הטיעון אליו הגיעו הצדדים - בין 16 ל-20 שנות מאסר לריצוי בפועל, לצד עונשים נלווים.

11. במסגרת הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה - בית המשפט המחוזי הנכבד עמד על כך כי מעשיו של המערער היו מתוכננים, ובוצעו לאחר שהמערער ושותפו: בחרו את מקום ביצוע העבירה; דאגו לצייד את היורה (אייל) בנשק, במסכה ובכפפות; בנו נתיב בריחה, והעניקו תמריץ כספי למבצע.

12. בבואו לקבוע את עונשו של המערער בתוך מתחם הענישה - בית המשפט המחוזי הנכבד עמד על כך כי משיקולי אחידות הענישה אין לאבחן בין המערער לבין אייל, שכן הם פעלו בצוותא חדא. במסגרת הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי יש לזקוף לזכותו של המערער את השיקולים הבאים: את הודאתו בכתב האישום המתוקן, את עברו הפלילי שאינו מכביד, ואת הפגיעה שתיגרם לבני משפחתו. בית המשפט המחוזי הנכבד שקל, מנגד, לחומרא את הסכסוך הממושך בין שתי המשפחות שהביא עד כה כבר למותם של שישה קורבנות, וציין בהקשר זה כי הוא מקווה שמעגל הדמים ייפסק במהרה, ותושג סולחה בין המשפחות.

13. לנוכח כל האמור לעיל, ולאחר שאיזן בין כל השיקולים הרלבנטיים - בית המשפט המחוזי הנכבד השית על המערער את העונשים המפורטים בפיסקה 1 שלעיל.

14. מכאן הערעור שבפנינו המכוון כנגד גזר דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד.

טענות הצדדים בערעור

15. המערער משיג על חומרת העונש שהושת עליו בגזר הדין. לטענת המערער, העונש שהושת עליו חורג לחומרא באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגה, בשים לב לכך שבית המשפט המחוזי הנכבד לא נתן, לשיטתו, את

המשקל הראוי: לטווח הענישה אליו הגיעו הצדדים ולמתחם הענישה הנוהג בנושא; לנסיבותיו האישיות של המערער ולגילו הצעיר, ולסכסוך המתמשך בין המשפחות. בתוך כך נטען כי יש הצדקה לאבחנה בין העונש שהושת על המערער בין המערער לבין זה שהוטל על אייל. לשיטתו של המערער בית המשפט המחוזי הנכבד שגה בכך שלא מיקם את עונשו של המערער ברף הנמוך והעמידו על 16 שנות מאסר.

המערער מלין בנוסף על סכום הפיצוי שהושת עליו, וטוען כי מדובר "בפיצוי אסטרונומי שלא יוכל לעמוד בו בשום צורה ודרך".

16. בדיון שנערך בפנינו, בתאריך 03.05.2018, בא-כוחו של המערער חזר על נימוקי הערעור, והדגיש כי ביני לביני - נחתם בין הצדדים הסכם סולחה שהוגש לנו, ואשר במסגרתו הצדדים ויתרו על פיצוי כספי, בתמורה ל"שקט" בין המשפחות.

17. באת-כוח המשיבה 1 טענה, מנגד, כי גזר דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד הולם את חומרת העבירות בהן הורשע המערער, והוא מבטא איזון ראוי בין מכלול השיקולים הרלבנטיים, בהתחשב בחומרה היתרה הגלומה בעבירות שבביצוען הודה המערער. באת-כוח המשיבה 1 ציינה בנוסף כי על אף הסכם "הסולחה" שנחתם בינתיים בין הצדדים - יש להותיר את הפיצוי על כנו.

דיון והכרעה

18. לאחר עיון במכלול החומר ושמיעת טיעוני באי-כוח הצדדים החלטנו לדחות את הערעור. הטעמים לכך יובאו בקצרה להלן.

19. כידוע, ערכאת הערעור תימנע, ככלל, מלהתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית, אלא אם כן העונש חורג במידה קיצונית מרמת הענישה המקובלת בעבירות דומות, או כאשר מתגלית על-פני הדברים טעות מהותית בגזר-הדין (ראו, למשל: ע"פ 2775/12 עזאם נ' מדינת ישראל (18.3.2013) והאסמכתאות הנזכרות שם בפיסקה 12). כך בפרט כאשר העונש נגזר בתוך גבולותיו של טווח ענישה שהובנה בהסדר טיעון ואיננו חורג מהרף העליון שלו, שכן בהסכמה לטווח ענישה במסגרת הסדר הטיעון - מגולמת גם הסכמה לכך שכל ענישה בתוך הטווח המוסכם - לא תחשב, ככלל, כחורגת ממתחם הסבירות (ראו למשל: ע"פ 7899/12 אל סעדי נ' מדינת ישראל (20.3.2013)). גדר ההתערבות של ערכאת הערעור בעונש, במקרים מסוג זה - תהא לפיכך מצומצמת במיוחד, וכדי להצדיקה נדרשות נסיבות מיוחדות וחריגות עוד יותר מהרגיל (ראו למשל: ע"פ 4921/11 דלאשה נ' מדינת ישראל (9.7.2012) והאסמכתאות הנזכרות שם, ולעניין ההבחנה בין טווח ענישה מוסכם במסגרת הסדר טיעון לבין מתחם הענישה - עיינו גם: ע"פ 512/13 פלוני נ' מדינת ישראל (04.12.2013)).

כזה הוא המקרה שבפנינו, שהרי בגדר הסדר הטיעון שנחתם - רף המאסר המירבי למערער הועמד על 20 שנות מאסר בפועל, ובסופו של יום נגזר על המערער עונש מקל יותר (18 שנים).

20. לעניין הפיצוי - הלכה היא, כי ערכאת הערעור לא תתערב בשיקול דעתה של הערכאה הדיונית בקביעת הפיצוי אלא במקרים יוצאי דופן בהם חרגה באופן קיצוני משיעור הפיצוי הראוי (ראו: ע"פ 4737/17 שחאדה נ' מדינת ישראל (24.04.2018) (להלן: עניין שחאדה); ע"פ 2605/12 אלמחתסב נ' מדינת ישראל (05.03.2013); ע"פ 6452/09 עלי נ' מדינת ישראל (22.07.2010)), כך גם כאשר מועלית טענה, כפי שעושה המערער כאן, בדבר קיומם של קשיים כלכליים (ראו: ע"פ 2951/12 ביאדסה נ' מדינת ישראל (02.08.2012)).

21. זה המקום לציין, כי הפיצוי לטובת המתלונן (נפגע העבירה) נפסק מכוחו של סעיף 77 לחוק העונשין. יפים לעניין זה הדברים שצינתי לאחרונה ב-עניין שחאדה:

"הפיצוי שנפסק מכוח סעיף 77 לחוק העונשין איננו בבחינת עונש נוסף המוטל על הנאשם בגין ביצוע העבירה, כי אם בבחינת פיצוי לנפגע העבירה (ראו: רע"פ 2976/01 אסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 418 (2002)). הפיצוי האמור יש לו מספר תכליות שונות, וביניהן: מתן סעד מהיר לנפגע העבירה; הכרה חברתית בסבלו של הנפגע; העלאת מעמדו של קורבן העבירה בהליך הפלילי, כחלק מהמגמה לשלבו בהליך הפלילי ולהכיר בזכויותיו במסגרת הליך זה ואף יסוד של היטהרות לעברייני עצמו, שחיובו בפיצוי לטובת הנפגע עשוי לתרום לשיקומו"

22. בנסיבות העניין, לא שוכנענו כי במקרה שלפנינו מוצדקת התערבות בית משפט זה בשיעור הפיצוי שנפסק על ידי בית המשפט המחוזי. בית המשפט המחוזי הנכבד התחשב במצבו הכלכלי של המערער כשלא השית עליו קנס, בצינו כך:

"בהתחשב ביכולתו הכלכלית הדלה של הנאשם (ראו סעיף 40 לחוק העונשין שקובע נתון זה כשיקול רלבנטי) ובהתחשב בגובה הפיצוי שפסקנו, אנו מקבלים את עמדת הסנגור ולא נחייב את הנאשם בתשלום קנס"

לצד האמור, בית המשפט המחוזי הנכבד קבע כי יכולותיו הכלכליות של העברייני אינן מהוות שיקול בקביעת שיעור הפיצוי לטובת משפחת המנוח. ואכן סכום הפיצוי נתון לשיקול דעת בית המשפט ואין הוא מוגבל לסכום שנקצב על-ידי הצדדים, גם אם בחרו "לוותר" עליו. אם נאמר אחרת - יאווין כוחו של בית המשפט לפי סעיף 77 לחוק העונשין, ובנושא זה כמו גם בשאלות של ביטול תלונה והפסקת הליכים - אין רשויות האכיפה ובתי המשפט תלויים ברצונם הבלעדי של הצדדים (ראו: עניין שחאדה).

23. בשולי הדברים, אציין כי טענת המערער לפיה אין ביכולתו לשלם את הפיצוי שהושת עליו, איננה מתיישבת עם העובדה שהמערער "הזמין" את מותו של המנוח, והיה נכון לשלם בעבור ביצוע מעשה העבירה (הירי) סך של 150,000 ש"ח.

24. זאת ועוד - אחרת. לאחר שבחנו הדברים גם לגופם - הגענו למסקנה כי בית משפט המחוזי הנכבד ערך איזון ראוי בין כלל השיקולים לקולא ולחומרא, וגזר הדין, אשר יצא מלפניו שיקלל כדבעי את כלל הנסיבות הצריכות לעניין, ומכאן שאין עילה להתערבות.

25. נוכח כל האמור לעיל - לא מצאנו כי יש לשנות מגזר דינו של בית המשפט המחוזי הנכבד, ועל כן החלטנו לדחות את הערעור.

ניתן היום, כ"ג באייר התשע"ח (8.5.2018).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

המשנה לנשיאה
